

ผลของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานคุณธรรมและการใช้เทคนิค
การสะท้อนคิดต่อการพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล
**THE EFFECTS OF TEACHING AND LEARNING MANAGEMENT USING
THE MORAL PROJECTS AND REFLECTION PRACTICES ON
NURSING STUDENTS' ETHICAL BEHAVIORS**

อศนี วันชัย* อัญชลี แก้วสระศรี และจิตติพร ศรีสะเกตุ
Ausanee Wanchai*, Anchalee Kaewsasri, and Jitiporn Srisaket

Boromarajonani College of Nursing, Buddhachinaraj
*corresponding author e-mail: wausanee@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลองครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานคุณธรรมและการสะท้อนคิดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พุทธชินราช ปีการศึกษา 2559 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาจริยศาสตร์และกฎหมายวิชาชีพการพยาบาลจำนวน 136 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แผนการสอนโดยใช้โครงงานและการสะท้อนคิด และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล และแบบสอบถามพฤติกรรมจริยธรรมที่ผู้วิจัยพัฒนาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านความสามัคคี ซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบจำนวน 45 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที่แบบไม่อิสระ (Dependent t-test) ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานคุณธรรมและการสะท้อนคิด กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนพฤติกรรมคุณธรรมโดยรวมสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.001$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าพฤติกรรมจริยธรรมทุกด้านสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.001$)

คำสำคัญ: โครงงานคุณธรรม การสะท้อนคิด พฤติกรรมจริยธรรม นักศึกษาพยาบาล

Abstract

This quasi-experimental research aimed to compare nursing students' ethical behaviors before and after teaching method using the moral projects and reflection practices. The samples were 136 nursing students in the 2nd year, academic year 2016 of Boromarajonani College of Nursing, Buddhachinaraj, registered for ethics and laws for nursing profession course. The tools used in the study included the moral and reflection practices lesson plans and tools to collect data: a demographic data form and ethical behavior questionnaire developed by the researchers from literature review, consisted of 3 aspects: harmony, loyalty and responsibility. The data was

analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, and Dependent T-test. The results of the study showed that after they were taught by using the moral projects and reflection practices, the samples had a statistically significant higher overall moral behavior scores than those before taught ($p < 0.001$). Considering in each dimension, the results showed that each dimension had a statistically significant higher moral behavior scores than those before taught ($p < 0.001$).

Keywords: moral projects, reflection practices, ethical behaviors, nursing students

บทนำ

สถานการณ์และปัญหาของเยาวชนไทยในปัจจุบันกำลังเผชิญกับความเสี่ยงมากมาย อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่อยู่รอบตัวเยาวชน อาทิ เช่น การเห็นพฤติกรรมความรุนแรงในสังคม สื่อลามกอนาจาร การเสพสารเสพติด การมีเพศสัมพันธ์ ก่อนวัยอันควร โดยปัญหาของเยาวชนไทยที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ได้แก่ 1) ปัญหาด้านยาเสพติด พบว่า เยาวชนมีการเสพยาบ้า สารระเหย กัญชา 2) ปัญหาด้านพฤติกรรม ได้แก่ ความพึงพอใจในการแต่งกาย การติดเกมส์ ชาตวินัยและความรับผิดชอบ ชาตความร่วมมือกับชุมชน ไม่มีพลังเยาวชน และชาตจิตสำนึก 3) ปัญหาด้านการศึกษา ได้แก่ การขาดเรียน การออกจากการเรียนกลางคัน หันเรียน ไม่มีทุนศึกษาต่อ เรียนจบแล้วไม่มีงานทำ 4) ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร พบว่า มีการค้าประเวณี เกิดปัญหาท้องไม่มีพ่อ 5) ปัญหาคุณธรรม จริยธรรม ได้แก่ การมีกิริยามารยาทก้าวร้าว ขาดความเคารพเชื่อฟังไม่ปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม 6) ปัญหาการใช้เวลาว่างไม่เหมาะสม เช่น เล่นเกมส์ มั่วสุม เล่นการพนัน ดื่มสุรา สูบบุหรี่ 7) ปัญหาการก่ออาชญากรรม การทะเลาะเบาะแว้ง ยกพวกตีกัน การลักขโมย ปล้น การข่มขืน 8) ปัญหาครอบครัว ได้แก่ ครอบครัวไม่มีเวลาดูแลบุตรหลาน ครอบครัวเปราะบาง แตกแยก ขาดความอบอุ่น 9) ปัญหาการค้ามนุษย์แรงงานเด็ก การค้าประเวณี และอื่น ๆ (Center for Research and Development of Educational Innovation for Children needs, Faculty of education Chulalongkorn University, 2017)

สำหรับวิชาชีพพยาบาลเป็นการปฏิบัติงานที่ต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ในการดูแลมนุษย์ แต่ในสภาพปัจจุบันจะพบว่าสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไป ผู้รับบริการมีความคาดหวังกับการบริการพยาบาลมากขึ้น ดังนั้นจึงพบปัญหาการร้องเรียนพฤติกรรมจรรยาบรรณของพยาบาลมากขึ้น เช่น การขาดความรับผิดชอบ มุ่งทำงานให้เสร็จโดยไม่คำนึงถึงจิตใจของผู้รับบริการ และขาดความซื่อสัตย์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ เป็นต้น (Makraj, 2013) ทั้งนี้วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ต้องอาศัยคุณธรรมจริยธรรมของพยาบาลในการปฏิบัติงานตลอดเวลา เพราะวิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ดูแลบุคคลที่เจ็บป่วย ซึ่งในการปฏิบัติงาน พยาบาลนอกจากจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับศาสตร์ทางการพยาบาลแล้ว การปฏิบัติงานของพยาบาลยังจำเป็นต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมไปพร้อมกัน (Arpanantikul et al., 2014) โดยในหลักการแล้ววิชาชีพพยาบาลมีหลักจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นแนวทางในการดูแลให้พยาบาลแสดงพฤติกรรมจริยธรรมที่เหมาะสม เพื่อสร้างการยอมรับและความเชื่อมั่นแก่สังคม โดยบุคคลที่จะเข้ามาสู่วิชาชีพพยาบาลจำเป็นต้องได้รับการปลูกฝังจริยธรรมเหล่านี้ตั้งแต่วัยเยาว์เป็นนักศึกษา เพื่อให้บุคคลเหล่านี้มีแนวทางในการปรับตัวกับปัญหาความขัดแย้งทางจริยธรรมต่าง ๆ ที่อาจเผชิญในอนาคตได้อย่างเหมาะสม (Klainmanee et al., 2013) อย่างไรก็ตามสิ่งที่ปรากฏในปัจจุบันพบว่า

แนวโน้มของการร้องเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมบริการของพยาบาลที่ส่งไปยังสภาการพยาบาลกลับมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ดังจะเห็นได้จากสถิติการร้องเรียนพฤติกรรมพยาบาลของสภาการพยาบาลตั้งแต่ปีพ.ศ. 2553-2556 พบว่าประเด็นการร้องเรียน คือ การกระทำผิดต่อกฎหมายบ้านเมือง (ความผิดที่ไม่ได้เกิดจากการประกอบวิชาชีพ เช่น ฉ้อโกง ลักทรัพย์) คิดเป็นร้อยละ 47 และการกระทำผิดต่อผู้ร่วมงานและผู้ร่วมวิชาชีพ คิดเป็นร้อยละ 7 ประเด็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการทำผิดต่อมาตรฐานวิชาชีพ คิดเป็นร้อยละ 22 การทำผิดในเรื่องพฤติกรรมบริการของพยาบาล คิดเป็นร้อยละ 18 และการทำผิดด้วยการก้าวล่วงวิชาชีพเวชกรรม คิดเป็นร้อยละ 9 (Pongpanpisal, 2014)

ดังนั้น ปัญหาพฤติกรรมจริยธรรมและปัญหาของการร้องเรียนการปฏิบัติงานของพยาบาลดังกล่าวเป็นประเด็นที่สถาบันการศึกษาทุกระดับจำเป็นต้องร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาเพราะถือเป็นบทบาทหน้าที่สำคัญที่พึงปฏิบัติ ทั้งนี้ Sriplung & Hoksuan (2015) กล่าวว่าการพัฒนาจริยธรรมนั้น นอกจากการปลูกฝังจากสถาบันครอบครัวแล้วสถาบันการศึกษาก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญและมีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเนื่องจากมีความใกล้ชิดและยังเป็นช่วงที่บุคคลใช้ระยะเวลาในการเรียนรู้แต่ละช่วงวัยอย่างต่อเนื่องและยาวนาน ซึ่งในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553 มาตรา 6 กำหนดไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (National Educational Act, 2010) โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันการศึกษาพยาบาลที่มีหน้าที่ในการผลิตบัณฑิตพยาบาลเพื่อไปรับใช้สังคมจำเป็นต้องตระหนักในเรื่องการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่นักศึกษาพยาบาลเป็นอย่างดี

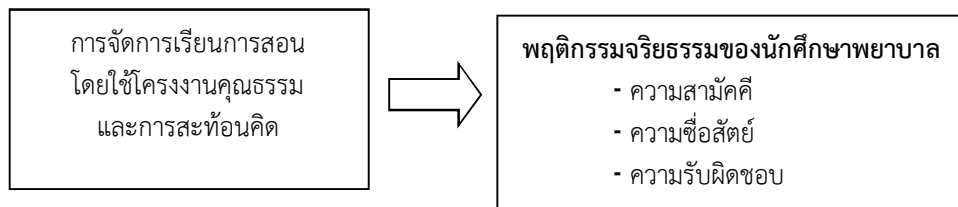
Kamtun (2011) กล่าวว่าแนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนนักศึกษาสามารถกระทำได้ 5 แนวทาง คือ 1) การพัฒนาด้วยกระบวนการจัดการเรียนการสอน 2) การพัฒนาด้วยการเป็นแบบอย่างที่ดี 3) การพัฒนาด้วยการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ 4) การพัฒนาด้วยการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถาบันการศึกษา และ 5) การพัฒนาด้วยการสร้างมีส่วนร่วม ทั้งนี้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Khiaolueang, 2013) คณะผู้วิจัยพบว่าแนวทางหนึ่งที่น่าสนใจในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนไทย คือการใช้โครงการคุณธรรมและการใช้เทคนิคการสะท้อนคิด ซึ่งโครงการคุณธรรมซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่พัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม โดยมีคุณธรรมเป็นพื้นฐาน โดยอาศัยเทคนิคการเรียนรู้แบบโครงการ (project approach) ที่เกิดขึ้นมาจากความสนใจของผู้เรียนเอง (learner centered) และเน้นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง (learning by doing) อย่างต่อเนื่องในช่วงระยะเวลาที่ยาวนานตามสมควรในลักษณะวิจัยปฏิบัติการ (mini action research) ทำให้ก่อให้เกิดการส่งเสริมและบ่มเพาะความดีมีคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นระบบ (Kalyanamits for Buddhist Networks, 2013)

สำหรับเทคนิคการสะท้อนคิด (reflection) หมายถึง กระบวนการคิดไตร่ตรองทบทวน (reflective thinking) พินิจพิเคราะห์และพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างรอบคอบ หรืออย่างเป็นระบบเกี่ยวกับความรู้หรือประสบการณ์ใด ๆ อันจะทำให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งในเรื่องนั้น ๆ ซึ่งเป็นวิธีการที่ทำให้บุคคลได้ทบทวนและสะท้อนการปฏิบัติงานของตน (reflective practice) เพื่อเป็นการทบทวนความรู้และประสบการณ์ที่เกิดขึ้นทั้ง อันอาจมีผลกระทบทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น ทำให้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ โดยเฉพาะเรื่องราวที่มีความคลุมเครือไม่ชัดเจน หรือมีความซับซ้อน ช่วยให้เกิดความเข้าใจ

และเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ นำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงตนเอง ปรับปรุงงาน และการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Sherwood & Horton-Deutsch, 2012)

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พุทธชินราชในฐานะสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีพันธกิจหลักในการจัดการศึกษาเพื่อผลิตบัณฑิตพยาบาลที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นได้ประกาศเจตนารมณ์ในการเป็นวิทยาลัยคุณธรรมอย่างเป็นทางการเมื่อปีการศึกษา 2558 และกำหนดตัวชี้วัดคุณธรรมสำหรับเป็นแนวทางการพัฒนาบุคลากรและนักศึกษา 3 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบและความสามัคคี ผู้วิจัยในฐานะผู้รับผิดชอบวิชาจริยศาสตร์และกฎหมายวิชาชีพการพยาบาลได้ตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลดังกล่าวจึงสนใจที่จะศึกษาหาแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยการบูรณาการโครงการคุณธรรมและการสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล และเปรียบเทียบพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอน โดยใช้โครงการคุณธรรมและการสะท้อนคิดทั้งนี้เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้มาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลทุกชั้นปีให้มีประสิทธิภาพต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (quasi-experimental research) โดยศึกษาครั้งนี้ใช้ประชากรทั้งหมดในการศึกษา ได้แก่ นักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พุทธชินราช ปีการศึกษา 2559 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาวิชาจริยศาสตร์และกฎหมายวิชาชีพการพยาบาลจำนวน 136 คน

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ได้แก่ แผนการสอนโดยใช้โครงการและการสะท้อนคิด

1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1.1.1 แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ เกรดเฉลี่ยสะสม รายได้และศาสนา

1.1.2 แบบสอบถามพฤติกรรมจริยธรรมซึ่งผู้วิจัยพัฒนามาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านความสามัคคี 15 ข้อ ด้านความซื่อสัตย์ 15 ข้อและด้านความรับผิดชอบ 15 ข้อ รวมจำนวน 45 ข้อ ใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามประมาณ 45 นาที ลักษณะคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด จริง จริงปานกลาง จริงค่อนข้างน้อยและจริงน้อยที่สุด โดยมีและมีการให้คะแนนตั้งแต่ 5 4 3 2 1 ตามลำดับ

การให้ค่าความหมายของคะแนนพฤติกรรมจริยธรรมรายด้าน

คะแนน 60.00–75.00 (ร้อยละ 80 ขึ้นไป)	หมายถึง มีพฤติกรรมจริยธรรมอยู่ในระดับดีมาก
คะแนน 52.50–59.99 (ร้อยละ 70.00-79.99)	หมายถึง มีพฤติกรรมจริยธรรมอยู่ในระดับดี
คะแนน 45.00–52.49 (ร้อยละ 60.00-69.99)	หมายถึง มีพฤติกรรมจริยธรรมอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนน น้อยกว่า 45 (น้อยกว่าร้อยละ 60)	หมายถึง มีพฤติกรรมจริยธรรมอยู่ในระดับควรปรับปรุง

การให้ค่าความหมายของคะแนนพฤติกรรมจริยธรรมโดยรวม

คะแนน 180.00–225.00 (ร้อยละ 80 ขึ้นไป)	หมายถึง มีพฤติกรรมจริยธรรมอยู่ในระดับดีมาก
คะแนน 157.50–179.99 (ร้อยละ 70.00-79.99)	หมายถึง มีพฤติกรรมจริยธรรมอยู่ในระดับดี
คะแนน 135.00–157.49 (ร้อยละ 60.00-69.99)	หมายถึง มีพฤติกรรมจริยธรรมอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนน น้อยกว่า 135 (น้อยกว่าร้อยละ 60)	หมายถึง มีพฤติกรรมจริยธรรมอยู่ในระดับควรปรับปรุง

2. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย**2.1 ความตรงของเครื่องมือ**

ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยให้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 คน ได้แก่ อาจารย์พยาบาลฝ่ายวินัย และอาจารย์ที่มีประสบการณ์การสอนวิชาจริยศาสตร์จำนวน 2 คน จากนั้นนำข้อเสนอแนะที่ได้มาปรับแก้ไขเครื่องมือก่อนนำไปใช้ต่อไป

2.2 ความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ได้ปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้กับนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 30 คน จากนั้นนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.895

3. การพิทักษ์สิทธิ์ผู้ถูกวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผ่านการรับรองการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนคร พุทธชินราช เลขที่ 18/2559 โดยผู้วิจัยมีแบบอธิบายและยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยให้อ่าน พร้อมทั้งผู้วิจัยอธิบายรายละเอียดของการวิจัยและบทบาทของการเข้าร่วมการวิจัย และเปิดโอกาสให้ซักถามจนเข้าใจก่อนขอรับความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย ผู้เข้าร่วมวิจัยสามารถยกเลิกและขอถอนตัวจากการเข้าร่วมการวิจัยได้ตลอดเวลาโดยไม่จำเป็นต้องอธิบายเหตุผลใด ๆ และผู้วิจัยให้ความมั่นใจกับผู้เข้าร่วมวิจัยว่าการขอถอนตัวจากการวิจัยจะไม่ส่งผลกระทบใด ๆ กับผู้เข้าร่วมการวิจัยทั้งสิ้น ข้อมูลทั้งหมดจะถูกจัดเก็บไว้ในสถานที่ที่ปลอดภัย มีการใช้รหัสแทนชื่อจริง รหัสที่อาจจะเกี่ยวข้องกับรายละเอียดของตัวอย่างจะถูกจัดเก็บแยกในที่ปลอดภัย

เช่นกันข้อมูลเกี่ยวกับตัวอย่างจะไม่ถูกเปิดเผยกับบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้การนำเสนอผลการวิจัยจะนำเสนอเพื่อการศึกษา และนำเสนอโดยภาพรวม ไม่เฉพาะเจาะจงรายบุคคล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลและดำเนินการวิจัย

4.1. ขั้นตอนการดำเนินการ

4.1.1 ศึกษาประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเกี่ยวกับพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษาและเยาวชนไทยที่สร้างปัญหาให้กับประเทศชาติ และศึกษาหลักสูตร ลักษณะรายวิชา สมรรถนะของนักศึกษาและคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์โดยเฉพาะของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ รวมไปถึงศึกษาลักษณะของรายวิชาจริยศาสตร์และกฎหมายวิชาชีพพยาบาล

4.1.2 ประชุมร่วมกันระหว่างทีมผู้สอนกับผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อหาแนวทางการร่วมกันในการจัดกิจกรรมบูรณาการการพัฒนาการศึกษากับการจัดการเรียนการสอนและการวิจัย

4.1.3 วางแผนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริงโดยการออกแบบกิจกรรมบูรณาการการจัดการเรียนการสอนกับการพัฒนานักศึกษาและการวิจัย

4.1.4 เขียนโครงการวิจัยเพื่อขออนุมัติดำเนินการและขอทุนสนับสนุนโครงการ

2. ขั้นตอนการดำเนินการ

2.1 ปฐมนิเทศนักศึกษากลุ่มตัวอย่างเพื่อแบ่งกลุ่มและชี้แจงวัตถุประสงค์ และรายละเอียดการทำกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการกับการพัฒนานักศึกษาและการวิจัย

2.2 ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามพฤติกรรมจริยธรรมก่อนเข้าร่วมกิจกรรม

2.3 ดำเนินการจัดกิจกรรมบูรณาการการเรียนการสอนกับการพัฒนานักศึกษา โดยแบ่งกิจกรรมออกเป็น 3 ระยะ ใช้ระยะเวลา 10 สัปดาห์ ดังนี้

ระยะที่ 1 ในสัปดาห์ที่ 1 ครูวิเคราะห์ปัญหาพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของเด็กไทยในปัจจุบันและนำเสนอผลการวิเคราะห์และแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาจริยธรรม 3 ด้าน ได้แก่ ความสามัคคี ความซื่อสัตย์และความความรับผิดชอบ โดยให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการหาแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

ระยะที่ 2 ระหว่างสัปดาห์ที่ 2-10 ครูดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมนักศึกษา โดยแบ่งนักศึกษาเป็นกลุ่มย่อยจำนวน 10 กลุ่ม และให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มระดมสมองเพื่อเขียนโครงการคุณธรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรม 3 ด้าน เมื่อโครงการผ่านการอนุมัติจากผู้อำนวยการ นักศึกษาแต่ละกลุ่มดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ โดยมีครูที่ปรึกษาคอยให้ความช่วยเหลือ ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการทั้งสิ้น 9 สัปดาห์และในสัปดาห์ที่ 10 แต่ละกลุ่มนำเสนอผลการดำเนินงานโครงการคุณธรรมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีครูให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ระยะที่ 3 ในสัปดาห์ที่ 10 ครูดำเนินการประเมินผลการจัดกิจกรรมพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษา โดยการใช้แบบประเมินพฤติกรรมจริยธรรมและสะท้อนผลการประเมินให้กับนักศึกษากลุ่มตัวอย่างในการจัดกิจกรรมพัฒนาจริยธรรมโดยการใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาได้สะท้อนคิดว่าได้เรียนรู้อะไรจากการทำโครงการคุณธรรม อาทิเช่น ท่านได้รับประโยชน์หรือพัฒนาคุณธรรมด้านใดจากการทำโครงการคุณธรรมครั้งนี้บ้าง เหตุใดท่านจึงคิดว่าโครงการคุณธรรมช่วยพัฒนาคุณธรรมท่านในด้านดังกล่าวและนอกจากการทำโครงการคุณธรรม ท่านมีวิธีการอื่นที่จะพัฒนาคุณธรรมของตัวเองได้อีกหรือไม่ เป็นต้น

2.4 ให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามพฤติกรรมจริยธรรม หลังเข้าร่วมกิจกรรม

2.5 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้นำมาตรวจสอบความถูกต้องและทำการวิเคราะห์ข้อมูล อภิปรายผลการวิจัย และสรุปผลรายงานการวิจัย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างวิเคราะห์ด้วยสถิติความถี่และร้อยละ

3.2 ข้อมูลพฤติกรรมจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ด้วยสถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.3 เปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนด้วยโครงการคุณธรรมและการสะท้อนคิดด้วยสถิติ Dependent t-test

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 84.56 มีอายุ 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 66.18 มีเกรดเฉลี่ยสะสมอยู่ระหว่าง 2.50-3.00 คิดเป็นร้อยละ 52.94 และมีรายได้/เดือน 4,001-6,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 83.09 นับถือศาสนาพุทธทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 100.00

ผลการวิจัยพบว่าภายหลังได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงการคุณธรรมและการสะท้อนคิดกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนพฤติกรรมคุณธรรมโดยรวมสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.001$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าพฤติกรรมจริยธรรมทุกด้านสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.001$) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1 (Table 1)

Table 1 Mean and Standard Deviation of Ethical Behaviors and its Subscales, and Results of Dependent t-test (n=136)

Ethical behaviors	Pretest			Posttest			t-test
	$\bar{x}$	S.D.	Level	$\bar{x}$	S.D.	Level	
1. Harmony	62.05	7.65	Very good	65.14	5.59	Very good	4.640*
2. Loyalty	64.65	7.86	Very good	67.15	5.04	Very good	3.800*
3. Responsibility	61.54	9.95	Very good	64.99	5.81	Very good	3.962*
Total	188.25	22.77	Very good	197.29	14.75	Very good	4.702*

Remark * $p<0.001$

อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่าภายหลังได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงการคุณธรรมและการสะท้อนคิดกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนพฤติกรรมคุณธรรมโดยรวมสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.001$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าพฤติกรรมจริยธรรมทุกด้านสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.001$) โดยด้านที่มีคะแนนสูงสุด คือด้านความซื่อสัตย์ ความสามัคคีและความรับผิดชอบตามลำดับ ซึ่งนับเป็นสิ่งที่ดีเนื่องจากความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบเป็นหลักจริยธรรมที่พยาบาลพึงปฏิบัติเพราะพยาบาลเป็นบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้ป่วยมากที่สุดตลอด 24 ชั่วโมง ดังนั้นพยาบาลต้องซื่อสัตย์ต่อหลักการ ต่อเพื่อนร่วมวิชาชีพ ต่อตนเอง ต่อวิชาชีพ และต่อหน้าที่ความ

รับผิดชอบ เช่นการรักษาความลับรวมทั้งการดำรงรักษาความเป็นส่วนตัวของผู้ใช้บริการ นอกจากนี้พยาบาลยังมีหน้าที่ความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง ต่อผู้รับบริการ ต่อวิชาชีพ ต่อหน่วยงาน ต่อสังคมและประเทศชาติ นอกจากนี้ความสำคัญยังเป็นจรรยาบรรณของวิชาชีพพยาบาลที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน (The Nurses Association of Thailand, 2003)

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าภายหลังการจัดการจัดการเรียนการสอน พฤติกรรมจริยธรรมทั้ง 3 ด้านสูงกว่าก่อนดำเนินการจัดการเรียนการสอนนั้นอาจเป็นเพราะโครงงานคุณธรรมเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการทำความดีมีคุณธรรมแบบเชิงรุกโดยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรมการเรียนรู้เอง โดยนักศึกษาแต่ละกลุ่มจะมีการเลือกกิจกรรมในการดำเนินโครงงานเอง และเน้นการเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่มที่ลงมือปฏิบัติงานจริงในระยะเวลาประมาณ 1 เดือน ทำให้บ่มเพาะความดีมีคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นระบบให้เกิดขึ้นกับสมาชิกทุกคน (Kalyanamits for Buddhist Networks, 2013) ทั้งนี้ในกระบวนการดำเนินโครงงานคุณธรรมนั้นนักศึกษาไม่ได้ดำเนินการคนเดียวเพียงลำพังแต่อาศัยความร่วมมือจากสมาชิกในทีมทุกคน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาความสามัคคีในหมู่คณะขึ้นโดยตรง นอกจากนี้ในลักษณะของการทำงานเป็นทีมนั้นแต่ละกลุ่มจะมีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้สมาชิกทุกคน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณธรรมด้านความรับผิดชอบต่อตรง และท้ายสุดในลักษณะของการดำเนินงานแต่ละกลุ่มจะมีอาจารย์ที่ปรึกษาคอยกำกับดูแลให้คำปรึกษาเป็นระยะ ดังนั้นทำให้นักศึกษาต้องพึงตระหนักในประเด็นของความซื่อสัตย์ตลอดระยะเวลาของการดำเนินโครงงานจนเป็นนิสัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sawadithaisong et al. (n.d.) ที่พบว่านักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาโครงงานคุณธรรมเป็นผู้มีพฤติกรรมจิตอาสาทั้งโดยรวมและรายด้าน คือ ด้านการช่วยเหลือสังคม ด้านการเสียสละต่อสังคม และด้านความมุ่งมั่นพัฒนาสังคม สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

นอกจากนี้การที่อาจารย์ที่ปรึกษาประจำกลุ่มมีการใช้คำถามเพื่อให้นักศึกษาสะท้อนคิดในกิจกรรมที่ได้ดำเนินการไปยังเป็นตัวช่วยให้ตัวนักศึกษาได้ย้อนกลับไปทบทวนประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องว่ากิจกรรมเหล่านั้นช่วยพัฒนาคุณธรรมของตนเองด้านใดบ้าง อย่างไร ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Khiaolueang et al. (2013) ที่พบว่านักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสะท้อนคิดมีความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมทางการพยาบาลหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สรุปผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยพบว่าภายหลังได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานคุณธรรมและการสะท้อนคิดกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนพฤติกรรมคุณธรรมโดยรวมและรายด้านทั้ง 3 ด้านสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตามในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีระยะเวลาในการดำเนินการเพียงเวลาสั้น ๆ ประมาณ 1 เดือนเท่านั้นซึ่งอาจทำให้มีผลต่อการพัฒนาจริยธรรมที่น้อยเกินไป ดังนั้นสถาบันการศึกษาจึงควรนำแนวคิดนี้ไปดำเนินการจัดเป็นโครงงานคุณธรรมที่มีการดำเนินงานตลอดปีการศึกษาโดยไม่จำกัดอยู่ในเฉพาะรายวิชาจริยศาสตร์ เพื่อยืดระยะเวลาในการพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาให้มากขึ้น

2. ในการศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสอบถามพฤติกรรมจริยธรรมเป็นเครื่องมือประเมินพฤติกรรมจริยธรรมโดยให้นักศึกษาเป็นผู้ประเมินตนเอง โดยมีการประเมินเพียง 2 ครั้ง ก่อนและหลังดำเนินการ

จัดการเรียนการสอน ซึ่งอาจทำให้ผลการวิจัยมีความคลาดเคลื่อนอยู่บ้าง ดังนั้นในการดำเนินการครั้งต่อไปอาจมีการพัฒนาแบบวัดพฤติกรรมจริยธรรมให้มีความเที่ยงตรงและมีความหลากหลายมากขึ้น เช่น การใช้แบบสังเกตโดยอาจารย์หรือผู้เกี่ยวข้อง และดำเนินการประเมินพฤติกรรมเป็นระยะอย่างต่อเนื่องเพื่อ ดูความยั่งยืนของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจริยธรรมดังกล่าว

3. โครงการคุณธรรมบางโครงการอาจสามารถพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาหลายประการ ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปอาจมีการศึกษาว่าโครงการคุณธรรมสามารถพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านอื่น ๆ เช่น จิตอาสา ความมีระเบียบวินัย ได้หรือไม่ อย่างไร

4. การใช้เทคนิคการสะท้อนคิดเป็นวิธีการที่ผสมผสานได้เป็นอย่างดีในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา อย่างไรก็ตามครูผู้สอนต้องมีทักษะการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ทบทวนและเรียนรู้ในกิจกรรมที่ตนเองทำว่าช่วยพัฒนาจริยธรรมของเขายังไงบ้าง

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พุทธชินราช

เอกสารอ้างอิง

- Arpanantikul M, Prapaipanich W, Senadisai S. et al. Nursing administrators' perception of Thai Registered Nurses' Professional Ethics, Thai Journal of Nursing Council. 2014; 29: 5-20.
- Center for Research and Development of Educational Innovation for Children needs, Faculty of Education Chulalongkorn University. Situation and Problem of Children and Youth in Local. (n.d.). Available at: http://www.dla.go.th/upload/ebook/column/2012/7/2013_5051.pdf. Accessed February 22, 2017.
- Kalyanamits for Buddhist Networks. Moral Project Guideline: Thai Youth does Good Things for the King. Bangkok: Kalyanamits for Buddhist Networks; 2013.
- Kamtun A. Self-Practice on Moral, Ethics and Desirable Values of Secondary School Student in Nakhon Pathom Province. Master of Education, Department of Education Foundations, Silpakorn University; 2011.
- Khiaolueang D, Kaewurai W, Hingkanon, P. et al. The development of the thought reflection learning model to enhance ethical decision-making in Nursing for Student Nurses, Journal of Education Naresuan University. 2013; 15: 9-21.
- Klainmanee S, Tipsuegnern T, Pongsuwan K. Ethical Behavior of nursing Students at Boromarajonani College of nursing Nakhonratchasima, Journal of Nursing and Education. 2013; 6: 89-103.
- Makraj S. A Development of Guidelines to Promote Ethical Behavior in Nursing Practices for professional Nurses, Sakhon Nakhon Hospital. Master of Nursing Science, Department of Nursing, Burapa University; 2013.
- National Educational Act. National Educational Act 3rded 2010. 2010. Available at: <http://kormor.obec.go.th/act/act081.pdf>. Accessed February 22, 2017.
- Pongpanpisal P. Ethics and Laws for Nursing Profession. Handout of Competency Development on Ethics, Moral, and Laws for Nurses Conference. Bangkok: Organized by the Nurse Association of Thailand; 2014.

- Sawadithaisong S, Upachai A, Katiwat P. et al. The Integration of Rural, Religion, and University Instruction to a Trend of Volunteer Spirit Behavior of Students by using Moral Project. (n.d.). Available at: <http://fmsresearch.snru.ac.th/rs/file/sanyasorn.pdf>. Accessed February 22, 2017.
- Sriplung P, Hoksuan P. A Study for Developing Ethics of Students Through the Use of Metacognition, Nakhon Phanom University Journal. 2015; 5: 7-16.
- Sherwood G, Horton-Deutsch S. Reflective Practice: Transforming Education and Improving Outcomes. Indianapolis: Sigma Theta Tau International; 2012.
- The Nurses Association of Thailand. Ethics'Nursing. 2003. Available at: http://www.nur.psu.ac.th/Report_mis/file/b.pdf. Accessed February 22, 2017.